

СТРУКТУРНА БУДОВА РЕЙЗИНГОВИХ КОНСТРУКЦІЙ З ПІДМЕТОМ
У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Статтю присвячено аналізу структурної будови рейзингових конструкцій із підметом порівняно з контролюючими конструкціями в англійській мові з позицій генеративної граматики. Рейзинговою називається конструкція, в якій відбувається пересув аргументу присудка з позиції підрядного речення до позиції підмета в головному. Проте, не всі речення, які у складі підрядної частини мають структуру *verb+to+infinitive*, є рейзинговими конструкціями. Конструкції, які мають інфінітивні компоненти з PRO підметом, що залежить від підмета в головній частині речення, називаються контролюючими.

Проаналізувавши синтаксичну структурну будову речень з рейзинговими та контролюючими конструкціями, можна виділити низку характерних синтаксичних особливостей, які є відображенням різних тематичних властивостей порівнюваних конструкцій.

Ключові слова: А-пересув, рейзингова конструкція, контролююча конструкція.

Постановка проблеми. В межах теорії керування і зв'язування [1; 2] аргументними називаються позиції (*A-positions*), в яких складова отримує тематичну роль за допомогою тета-маркування (*θ-marking*), а всі решта позицій, які не є тета-маркованими, називаються неаргументними (*A'-positions*). Таким чином, в число А-позицій потрапляють базові позиції внутрішніх аргументів (*internal arguments*) дієслова, які породжуються всередині дієслівної групи і позиції зовнішнього аргумента (*external argument*) в *SpecIP* [3: 113]. А-пересув (*argument movement*) – пересув конститuenta речення до А-позицій (позицій підмета та додатка дієслова, що отримують тета ролі), під час якого елемент, що пересувається не має змоги проминути А-позицію [4: 306]. Пасивні конструкції, неакузативні дієслова та рейзингові конструкції є прикладами А-пересуву.

Метою статті є дослідити особливості структурної будови речень з рейзинговими конструкціями порівняно з контролюючими конструкціями з позицій генеративної граматики. Об'єктом роботи є рейзингові конструкції в англійській мові. Предмет дослідження складають особливості структурної будови речень з рейзинговими конструкціями в англійській мові.

Операція пересуву, під час якої іменник чи займенник зазнає пересуву з позиції специфікатора у нижній *TP (tense phrase)* до позиції специфікатора у вищій *TP* відома як підняття підмета (*subject raising*), оскільки відбувається підняття іменника чи займенника з підрядної частини речення до головної. Це є зразком більш загальної операції пересуву А-пересув (*A-movement*), коли *T* поєднується з найближчою номінативною фразою, яка стає специфікатором, тобто зазнає пересуву до позиції *spec-T* [5: 293].

Дієслова типу *seem / appear*, коли вживаються з інфінітивним компонентом, викликають підняття підмету з підрядної частини речення, тому ці дієслова отримали назву рейзингових присудків (*raising predicates*).

Досліджуючи список дієслів і конструкцій, розроблений Р. Ленекером (1), стає зрозуміло, що більшість з них мають модальне значення, коли використовуються у рейзингових конструкціях [6].

(1) **Some Subject-to-Subject Raising Predicates:**

- a. *may, will, must, can, be, have, do, used to;*
- b. *sure, certain, liable, (un)likely, apt, bound, destined, supposed, set, gonna, about;*
- c. *seem, appear, tend, chance, turn out, prove, happen, promise, threaten, fail, get, begin, start, come, continue, cease, keep (on), persist, quit, stop, end up.*

Дієслова (1a) є допоміжними дієсловами, (1b) – атемпоральними присудками, які повинні вживатися з дієсловом *be*. (1c) – аспектуальні дієслова та інші дієслова, які вживаються з конструкціями *to + infinitive* та / або формами з *-ing*.

Рейзинговою називається конструкція (*raising structure*), в якій відбувається пересув аргументу присудка з позиції підрядного речення до позиції підмета в головному [7: 196]. Наприклад:

(2) *There does seem to remain some hope of peace.*

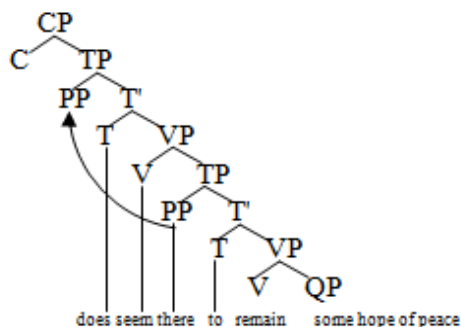
(3) *Some hope of peace does seem to remain.*

Словосполучення *some hope of peace* є тематичним компонентом присудка *remain*, яке породжується в позиції підрядної частини речення, але зазнає пересуву до позиції підмета в головній частині речення (*seem-clause*).

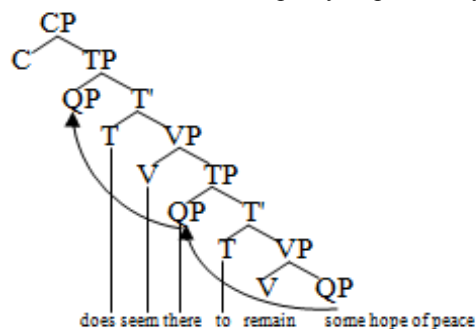
Дієслова типу *seem / appear* схожі на пасивні дієслова тим, що вони дозволяють фразам, які є тета-маркованими аргументами присудка в нижній підрядній частині речення піднятися до позиції підмета в головній частині речення (*seem / appear-clause*).

Таким чином, речення (2) формується наступним чином. В позиції *QP* *some hope of peace* поєднується з дієсловом *remain*, стає тета-маркованим і утворює *VP remain some hope of peace*. Потім *VP* поєднується з інфінітивною часовою часткою *to*, утворюючи *T-bar to remain some hope of peace*. Інфінітивне *to*, як інші *T*-конституенти, має ПРП-ознаку (*EPP feature*), тобто іменник чи займенник повинен виступати в ролі підмета. Одним із шляхів задоволення цієї потреби є приєднання до *T-bar* експлетивного займенника *there* в позиції *spec-T*. Результатом цього є утворення *TP there to remain some hope of peace*, яка поєднується з дієсловом *seem*, утворюючи *VP seem there to remain some hope of peace*. *VP*, яку ми отримали, далі поєднується з емфатичним допоміжним дієсловом теперішнього часу *does* і утворюється *T-bar does seem there to remain some hope of peace*. [*T does*] має ПРП-ознаку, тому що є *T*-конституентом, тому найближчий іменник чи займенник (у нашому випадку експлетивний займенник *there*) зазнає пересуву до позиції підмета в *TP*. Утворена *TP* поєднується з нульовим комплементаризатором, маркуючи речення як розповідне [8: 138].

Продемонструємо структурні позиції елементів проекції *CP* речення у схемі-дереві:

Породження речення (3) відбувається аналогічно (2) лише до того моменту, коли утворюється *T-bar to remain some hope of peace*. Інфінітивна частка *to*, як інші *T*-конституенти, які мають ПРП-ознаку, відповідно до **ACC (Attract Closest Condition)** приєднує найближчу номінативну фразу *some hope of peace*, яка стає підметом і утворює *TP some hope of peace to remain*. ACC – це принцип генеративної граматики, згідно з яким вершина проекції *H*, яка приєднує конституент, приєднує найближчий конституент релевантного типу, що має *s*-команду [7: 218]. Потім *TP* поєднується з дієсловом *seem* і утворює *VP*, яка поєднується з *T*-конституентом теперішнього часу *does* і утворює *T-bar*. Оскільки, *T*-конституент має ПРП-ознаку, то найближча номінативна фраза зазнає пересуву до позиції підмета і утворює *TP some hope of peace does seem to remain*. Поєднання утвореної *TP* з нульовим декларативним комплементаризатором утворює наступну структуру:

Номінативна фраза *some hope of peace* здійснює пересув із позиції її породження внутрішнього компонента дієслова *remain* до поверхневої позиції підмета *seem*-клаузи. Таким чином, А-пересув виконується відповідно до релятивної мінімалістичної умови (**Relativised Minimality Condition**), згідно якої конституент, який зазнає А-пересуву стає специфікатором найближчого *T*-конституента.

З першого погляду можна зробити висновок, що речення, які у складі підрядної частини мають структуру *verb+to+infinitive*, є рейзинговими конструкціями. Це судження є помилковим, оскільки деякі дієслова, які мають *to+infinitive*-компленти, є контролюючими присудками (**control predicates**) [9: 238]. Отже, контролюючими називаються присудки, які мають інфінітивні компленти з **PRO** підметом, який залежить від підмета в головній частині речення, тому варто розрізняти дві структури:

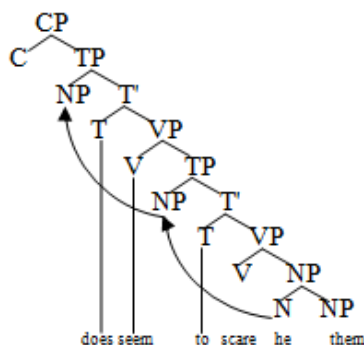
(4) *He does seem [to scare them].*

(5) *He does want [to scare them].*

У реченні (4) дієслово *seem* є рейзинговим присудком, а дієслово *want* у реченні (5) – контролюючим присудком. Це відображає той факт, що дієслова *seem* і *want* відрізняються у структурі їх аргументів. Дослідити це твердження можливо, проаналізувавши модель утворення цих речень.

Дієслово *scare* у реченні (4) поєднується з його внутрішнім аргументом (тематичним комплементом) *them* і приписує йому тета-роль *experiencer*. У результаті цього утворюється *V-bar scare them*, яка поєднується із зовнішнім аргументом, тематичним підметом *he* і приписує йому тета-роль *agent*. Таким чином, *VP he scare them* поєднується з інфінітивною часткою *to*, утворюючи *T-bar he to scare them*. Згідно

із принципом розширеної проєкції (ПРП) займенник *he* зазнає пересуву і утворює *TP*, яка при поєднанні з дієсловом *seem* утворює *VP seem he to scare them*. *VP* поєднується з емпатичним *T*-допоміжним теперішнього часу *does*, яке спричинює пересув займенника *he* до позиції підмета (згідно з ПРП) і утворює *TP*. Структура речення зображена наступним чином:

Ключовим є твердження, що дієслово *seem* є одновалентним (*one-place*) присудком з одним тематичним аргументом інфінітивним *TP* комплементом. Це свідчить про те, що дієслівна група *seem* не має тематичного підмета, а займенник *he* є тета-маркованим дієсловом *scare*, а тета-критерій виключає можливість будь-якого аргумента бути тета-маркованим більше ніж одним присудком.

Дієслівна група *seem* не має структурного підмета на будь-якій стадії породження, тому що іменник чи займенник піднімається до позиції нижчої *TP* (*headed by infinitive to*) і потім лише займає позицію підмета у вищій *TP* (*headed by does*). Це дає можливість стверджувати, що під час синтаксичної операції пересуву, як правило, конститuent зазнає пересуву до крайньої позиції вершини функціональної проєкції *TP* чи *CP*.

Властивість мати тематичний комплемент, а не тематичний підмет, означає, що рейзингові присудки мають тематичні властивості як неакузативні дієслова (*unaccusative verbs*). Неакузативне дієслово – дієслово, яке вимагає породження лише внутрішнього аргумента [10: 173].

Більшість неакузативних дієслів можуть використовуватися як:

1. саме неакузативні дієслова з номінативним комплементом:

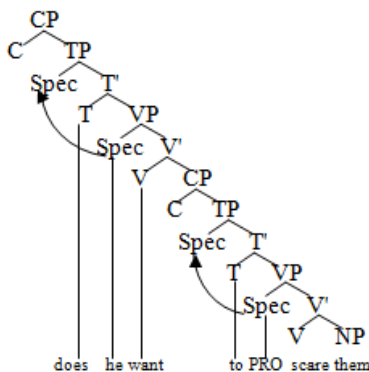
(6) *There appeared a grotesques face at the window;*

2. дієслова підняття з інфінітивним *TP* комплементом:

(7) *His attitude appears to have changed.*

В реченнях (6) і (7) рейзингове дієслово є одновалентним присудком з інфінітивною фразою у ролі комплементу, а неакузативне дієслово – одновалентним присудком з іменниковою чи займенниковою фразою [8: 139].

В реченні (5) дієслово *scare* поєднується з внутрішнім аргументом *them* і приписує йому тета-роль *experiencer*. В результаті *V-bar scare them* поєднується із зовнішнім аргументом і приписує йому тета-роль *agent*. Таким чином, інфінітив контролю (*control infinitive*) має особливий тип нульового займенникового підмета відомого як "*big PRO*". *PRO* є тематичним підметом словосполучення *scare them*, який породжується в позиції специфікатора *V* (згідно з *VP-Internal Subject Hypothesis*) і набуває тета-роль агенса аргумента *scare*. *VP PRO scare them* поєднується з інфінітивним *to*, а потім згідно з ПРП *PRO* займає позицію підмета, формуючи *TP PRO to PRO scare them*, яка в свою чергу поєднується з нульовим інфінітивним комплементаризером утворюючи *CP PRO to PRO scare them*. *CP* є внутрішнім аргументом (тематичним комплементом) дієслова *want*. *V-bar want PRO to PRO scare them* поєднується з його внутрішнім аргументом (тематичним підметом) *he*, який отримує тета-роль *experiencer*. До утвореної *VP* приєднується *T-auxiliary does*, утворюючи *T-bar does he want PRO to PRO scare them*, але згідно з ПРП *he* зазнає пересуву з позиції породження до позиції підмета в *TP*, яка поєднується з нульовим декларативним комплементаризером і утворює структуру:

Отримана структура задовольняє тета-критерій, відповідно до якого кожен аргумент набуває одну тета-роль і кожна тета-роль приписується одному аргументу. Таким чином, *he* є *experiencer* дієслова *want*, *CP* – тематичний комплемент дієслова *want*, *PRO* є *agent* дієслова *scare* і *them* отримує роль *experiencer* дієслова *scare*.

Аналіз контролюючих конструкцій підтвердив, що підметом контролюючого інфінітиву (*control infinitive*) є *PRO*. *PRO* породжується в позиції *V* згідно з *VP-Internal Subject Hypothesis* та *the Predicate-Internal Theta-Marking Hypothesis*. Оскільки всі *T*-конституенти в англійській мові мають *EPP*-ознаку, то інфінітивна частка спричиняє пересув *PRO* з позиції породження специфікатора *VP* до позиції специфікатора *TP*.

Отже, порівнюючи синтаксичну структуру речень з рейзинговими конструкціями і контролюючими конструкціями, ми можемо відокремити низку характерних синтаксичних особливостей, які є відображенням різних тематичних властивостей порівнюваних присудків [8: 141].

По-перше, присудки підняття як *seem* та *appear* використовуються з експлетивними підметами *it* / *there* на відміну від присудків контролю, тому що вони не потребують тематичного підмета і не мають жодних обмежень при виборі структурного підмета. Наприклад:

(7) *It seems* /**want to be assumed that he lied to Congress.*

(9) *There seem* /**want to remain several unsolved mysteries.*

По-друге, присудки підняття можуть використовуватися у складі ідіоматичних фраз (*idiom chunks*):

(10) *The cat seems to be out of the bag.*

(11) *The cat seems to get his tongue.*

(12) *All hell seems to break loose.*

Таким чином, речення типу *all hell wants to break loose* є неграматичним, оскільки *want* – присудок контролю, за такої умови *all hell* є підметом дієслова *want*, а словосполучення *break loose* має власний окремий *PRO* підмет. Це порушує ідіоматичне використання фрази, тому що *all hell* може використовуватися лише як підмет дієслівної фрази *break loose*. На противагу цьому, речення (12) є граматичним, тому що *seem* є рейзингові присудки, що свідчить про те, що *all hell* породжується як підмет дієслівної фрази *break loose* і потім піднімається до позиції підмета в головному реченні.

По-третє, рейзингові конструкції і пасивні конструкції є синонімічними. Наприклад, речення (13) і (14) є синонімічними:

(13) *John seems to have helped Mary.*

(14) *Mary seems to have been helped by John.*

Проаналізувавши структурну будову рейзингових конструкцій із підметом і контролюючих конструкцій, можна виокремити низку характерних синтаксичних особливостей вживання досліджуваних конструкцій (див. табл. 1).

Таблиця 1.

Verbs	PRO	Theta role assignment	Case checking
Raising	no	Proposition to the CP	none
Control	yes	Proposition to the CP experiencer / agent to spec. VP	none

Висновки. Таким чином, дієслова рейзингових і контролюючих конструкцій відрізняються у структурі їх аргументів. Рейзингові присудки, на відміну від контролюючих, не використовуються з тематичним підметом і не мають жодних обмежень при виборі структурного підмета. Інфінітивний комплемент у складі контролюючої конструкції має особливий тип нульового займенникового підмета *PRO*.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Chomsky N. The Minimalist Program / N. Chomsky. – Cambridge, London : The MIT Press, 1995. – 420 p.
2. Chomsky N. Minimalist Inquiries : the Framework / N. Chomsky // Step by Step. – Cambridge, Mass. : MIT Press. – 2000. – P. 89–155.
3. Кибрик А. А. Современная Американская Лингвистика : Фундаментальные направления / [Кибрик А. А., Кобозева И. М., Секерина И. А.]. – М. : УРСС, 2002. – 477 с.
4. Haegemann L. Elements of Grammar. Handbook of Generative Syntax / L. Haegemann. – The Netherlands : Kluwer Academic Publishers. – 1997. – 349 p.
5. Radford A. Linguistic. An introduction / [Radford Andrew, Atkinson Martin, Britain David, Clahsen Harald and Andrew Spencer]. – New York : Cambridge University Press, 2009. – 433 p.
6. Langacker Ronald W. Raising and Transparency / Ronald W. Langacker. – Language, 1995. – Vol. 71. – P. 1–62.
7. Radford A. An Introduction to English Sentence Structure / Andrew Radford. – New York: Cambridge University Press, 2009. – 445 p.
8. Radford A. English Syntax. An introduction / Andrew Radford. – Cambridge: Cambridge University Press, 2004. – 258 p.
9. Radford A. Analysing English Sentences. A Minimalist Approach / Andrew Radford . – New York : Cambridge University Press, 2009. – 526 p.

10. Полховська М. В. Екзистенційні речення в ранньонovoагліійській мові : структурно-семантичний та функціональний аспекти : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Полховська Марина Володимирівна. – Житомир, 2009. – 202 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERED)

1. Chomsky N. The Minimalist Program / N. Chomsky. – Cambridge, London : The MIT Press, 1995. – 420 p.
2. Chomsky N. Minimalist Inquiries : the Framework / N. Chomsky // Step by Step. – Cambridge, Mass. : MIT Press. – 2000. – P. 89–155.
3. Kibrik A. A. Sovremennaya Amerikanskaya Lingvistika : Fundamental'nye napravleniya [Modern American Linguistics : Fundamental Directions] / [A. A. Kibrik, Kobozeva I. M., Sekerina I. A.]. – М. : URSS, 2002. – 477 s.
4. Haegemann L. Elements of Grammar. Handbook of Generative Syntax / L. Haegemann. – The Netherlands : Kluwer Academic Publishers. – 1997. – 349 p.
5. Radford A. Linguistic. An introduction / [Radford Andrew, Atkinson Martin, Britain David, Clahsen Harald and Andrew Spencer] Andrew Radford, Martin Atkinson, David Britain, Harald Clahsen and Andrew Spencer]. – New York : Cambridge University Press, 2009. – 433 p.
6. Langacker Ronald W. Raising and Transparency / Ronald W. Langacker. – Language, 1995. – Vol. 71. – P. 1–62.
7. Radford A. An Introduction to English Sentence Structure / Andrew Radford. – New York : Cambridge University Press, 2009. – 445 p.
8. Radford A. English Syntax. An introduction / Andrew Radford. – Cambridge : Cambridge University Press, 2004. – 258 p.
9. Radford A. Analysing English Sentences. A Minimalist Approach / Andrew Radford . – New York : Cambridge University Press, 2009. – 526 p.
10. Polkhov'ska M. V. Ekzystentsiyni rechennia v rannionovoaglii'skii movi : struktorno-semantychnyy ta funktsional'nyy aspekty [Existential Sentences in the Early New English Language : Structural Semantic and Functional Aspects] : dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.04 / Polkhov'ska Maryna Volodymyrivna. – Zhytomyr, 2009. – 202 s.

Матеріал надійшов до редакції 17.02. 2014 р.

Очковская А. П. Структура рейзинговых конструкций с подлежащим в современном английском языке.

Статья посвящена анализу структуры рейзинговых конструкций с подлежащим по сравнению с контролирующими конструкциями в английском языке с позиций генеративной грамматики. Рейзинговая конструкция – конструкция, в которой происходит поднятие аргумента сказуемого с позиции придаточного предложения к позиции подлежащего в главном. Конструкции, имеющие инфинитивные компоненты с PRO подлежащим называются контролирующими. Объясняется синтаксическая структура предложений с рейзинговыми и контролирующими конструкциями, выделяется ряд характерных синтаксических особенностей, которые являются отражением различных тематических свойств сравниваемых конструкций.

Ключевые слова: *A-перемещение, рейзинговая конструкция, контролирующая конструкция.*

Ochkovska A. P. The Structure of Subject Raising in Modern English.

The article analyzes the structure of the sentences with subject raising in the comparison with subject control in the Modern English language from the standpoint of the generative grammar. The research deals with the type of movement operation when the argument is raised out of a lower clause to become the subject of a higher clause is known as raising. It turns out to be yet another instance of the more general A-movement operation by which T attracts the closest nominal which it c-commands to move to spec-TP. However not all clauses which contain a structure of the form verb+to+infinitive are subject raising in which some expression is raised out of the infinitive complement to become the subject of the main clause. Some verbs which take to+infinitive complements are considered to be control predicates which assign a θ -role to their Specifier positions. The covert subject of the infinitival clause complements of control predicates is occupied by a silent pronoun PRO. While studying the syntactic structure of the sentences with subject raising and subject control structures, a number of specific syntactical features, that reflect various thematic properties of given structures, can be identified. Moreover the results obtained that raising predicates are used with expletive subjects, passive structures and idiom chunks.

Key words: *A-movement, subject raising, subject control.*